

Онлайн-журнал «Українське слово у вимірах сьогодення»

Тематичний випуск, присвячений 211 річниці від дня народження
Тараса Григоровича Шевченка (9 березня 1814р.) та 164 його
роковинам (10 березня 1861р.)

Березень 2025 р.

Світова слава Шевченка

Тарас Григорович Шевченко відомий в усьому світі не тільки як письменник, а й талановитий художник.

Шевченко явище унікальне. Його немає з ким порівняти у письменстві інших народів. Не тому, що він кращий. Йдеться про особливий генотип культури країни, яка ніколи не мала своєї державності, що, зрештою, й призвело до запізненого й одностороннього розуміння його Європою (М.Рудницький).

Плин часу не віддаляє нас від Кобзаря, а, навпаки, наближає до нього. Для кожного українця Тарас Шевченко означає так багато, що виникає враження, ніби ми все про нього знаємо і він завжди з нами. Та це лише враження. Він невичерпний і нескінченний. Не тому, що він кращий від інших, - у ньому наша історія, реальність і найпотаємніші мрії.

Україна – це Шевченко, Шевченко – це Україна.

*«Немає на землі поета, який би так самозречено рвав свою душу
не лише тоді, коли сповідувався в любові до своєї України, а й тоді,
коли просто вимовляв ім'я її»(В.Смолій).*

На сьогодні у світі налічується 1384 пам'ятники Тарасу Шевченку: 1256 в Україні та 128 за кордоном - у 35-ти державах. За кордоном найбільше пам'ятників встановлено в Казахстані (16), США – 9, Канаді – 9, Польщі – 5, Молдові – 4, Бразилії – 3, Аргентині – 3, Франції – 3 та ін.

Перший пам'ятник Т. Шевченку було відкрито в 1881 році до 20-річчя від дня смерті митця у м.Форт Шевченко (Казахстан), на знак перебування Шевченка там на засланні.

Одним із кращих зразків монументальної Шевченкіани у світі та найкращим пам'ятником Тарасу Шевченку в Україні вважають пам'ятник, встановлений у м. Харкові в 1935 році. Він є одним із символів міста.

Поміж закордонних пам'ятників найбільш цікавими і незвичайними є аргентинський(Буенос-Айрес,1971) та італійський (Рим,1973). На першому – молодий Шевченко, у його постаті – напруження та пристрасне звернення до людей, поряд – скульптурна група «Гайдамаки», що є своєрідною ілюстрацією до образу поета.

Автор другого пам'ятника Уго Мацеї одягнув Тараса Шевченка в римську тогу, зобразив його трибуном-оратором, який піднісши руку, звертається до присутніх із полум'яним словом. Таке «переодягнення» - образна констатація того, що Шевченко та його твори належать не лише Україні, а й усьому людству.

У Кембриджі центральну вулицю району Сіджвік Сайт, у якому розташовані гуманітарні та мистецтвознавчі факультети університету - права, історії, релігієзнавства, середньовічних та сучасних мов, назвали на честь поета Тараса Шевченка.

«Тарас Шевченко заслуговує голлівудської екранізації. Історія «хрещеного батька «української культури - це історія сироти-кріпака, який став художником, художника, який став безстрашним поетом, поетом, що пережив позбавлення волі і заслання для того, щоб стати справжнім голосом народу. Розташування Шевченка на перетині факультетів було вибрано, щоб символізувати спадщину великого поета» - повідомлено на офіційному сайті Кембриджського університету.

На території України 42 населених пункти з назвою Шевченкове, а також є місто Форт-Шевченко у Казахстані.

На честь Т.Г.Шевченка названо вулиці, бульвари, пропекти в багатьох містах України та за кордоном (Будапешті, Нью-Йорку тощо).

Цікавий факт - пік Шевченка на Кавказі. Це вершина на північному схилі Великого Кавказу, у Боковому хребті, вкрита снігом. Висота - 4200м.

Підкоривши безіменну вершину Суганського хребта (Центральний Кавказ) в 1939 році, коли святкували 125-річчя з дня народження Т.Г.Шевченка, дніпропетровські альпіністи під керівництвом Олександра Зюзіна по праву першопроходців назвали її ім'ям видатного українського поета. Відтоді кожен круглий ювілей поета дніпропетровці за традицією відзначають сходженням на вершину, де встановлено найвищий у світі пам'ятник тарасу Шевченку.

Ще в 1964 році під час другої експедиції на цей пік альпіністи встановили на вершині погруддя Кобзаря, у 1998 році під час третього сходження на вершині була встановлена відлита в бронзі меморіальна дошка на честь 175-річчя.

Ім'я Кобзаря сягає неба - це кратер Shevchenko на Меркурії. Його діаметр - 137 км.

У 1973-1975 рр. автоматична станція «Марінер-10» тричі пролітала поблизу Меркурія і вперше провела його фотографування з близької відстані. При цьому було виявлено, що поверхню планети покривають кратери різних розмірів. О цього часу власні імена отримали більше 300 кратерів на Меркурії. Згідно з правилами Міжнародного астрономічного союзу, кратери на цій планеті повинні бути названі в честь художників, музикантів, письменників і поетів.

Шевченків Кобзар...Це Біблія українського народу, якій судилося бути безсмертною, бо сам народ визнав її своєю книгою. Народ, який має такого поета, як Шевченко, і таку вічну книгу, як «Кобзар» – безсмертний! «Кобзар» завжди сучасний: сьогодні він є настільною книгою багатьох українців, обов'язково є у приватних бібліотеках; його дарують найріднішим і поважним людям як дорогий, цінний подарунок. Більшість вважають його святинею. Уперше цю збірку видали в 1840 році в Петербурзі. До неї ввійшло 8 творів: «Думи мої, думи мої», «Перебендя», «Катерина», «Тополя», «Думка», «До Основ'яненка», «Тарасова ніч». «Свого часу маленька книжечка «Кобзар» відіграла велику роль в історії. Здавалося б, що вона могла додати? Але у свідомості українства вона зробила переворот»(Є. Сверстюк).

Успіх «Кобзаря» був величезним. Жодна з попередніх українських книжок не набула такого поширення. «Ся маленька книжечка, - зазначав Іван Франко, - відразу відкрила немов новий світ поезії, вибухла немов джерело чистої, холодної води, зяснила невідомою досі в українському письменстві ясністю, простотою і поетичною грацією вислову». Від часу виходу збірки й самого Шевченка почали називати Кобзарем, навіть він сам пізніше писав про себе як «безталанного старого кобзаря». Деякі з повістей Шевченко підписував Кобзар Дармограй.

За життя Шевченка його твори під назвою «Кобзар» виходили ще в 1844 та 1860 роках. Коли поет після заслання готував до друку збірку своїх творів, він мав намір видати їх під назвою «Поезії», але цензура дозволила видати їх тільки під назвою «Кобзар». Останнє прижеттєве видання містило лише 17 творів, а тепер їх у «Кобзарі» 228.

Поезію Т.Г.Шевченка перекладено всіма слов'янськими мовами та понад сто іншими мовами світу. Серед них - японська, корейська, арабська, грузинська, вірменська, узбецька, німецька, англійська, французька, датська, іспанська, в'єтнамська, італійська й міжнародна мова есперанто.

Що ще цікавого дізнаємося про Т.Г.Шевченка?

- Перша біографія Т.Шевченка була написана в 1885 році й надрукована в журналі «Київська старина»;
- Покладання квітів до пам'ятника Т.Шевченкові в Києві та до його могили 22 травня, у день його перепоховання в Україні, започаткувала відома художниця-дисидентка Алла Горська. Для шістдесятників це було особистісним виявом шани й любові, за яку багато хто заплатив своєю свободою.
- 1845 року написано вірш, який спочатку не мав заголовка, а в 1859 році його було надруковано в Лейпцизі під назвою «Думка» і тільки в 1867 року вміщено в «Кобзарі» під назвою «Заповіт».
- Перший вірш Шевченка, написаний під час перебування в Україні в період «трьох літ», називається «Розрита могила».

- Саме за офорт «Вірсавія» Шевченкові було присвоєно звання академіка гравюри.
- Такого полум'яного материнства, такого апофеозу жіночого кохання і жіночої муки не знайти, мабуть, у жодного з поетів світу. Нещасливий в особистому житті, Т.Шевченко найвищу і найчистішу красу світу бачив у жінці, в матері» (М.Рильський).
- Твір Шевченка, авторський заголовок якого містить 17 слів, - це «І мертвим, і живим, і ненародженим землякам моїм в Україні і не в Україні моє дружнєє посланіє».
- Поезію Тараса Шевченка перекладено понад сто мовами світу.

«Шевченко – явище унікальне. Його немає з ким порівняти у письменстві інших народів. Не тому, що він кращий. Йдеться про його особливий генотип культури країни, яка ніколи не мала своєї державності...»

(М.Рудницький).

Література

1. Семків Ростислав. Пригоди української літератури. Київ, 2023.
2. Петро Кононенко. Свою Україну любіть. Київ, 1996.
3. Відкрий для себе Україну. Київ, 2018.
4. Журнали «Українська мова та література», «Дивослово»

